

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Карпенко Тетяни Анатоліївни «Використання ландшафтно-техногенної складової регіональної екомережі у туристичній діяльності (на прикладі старопромислового регіону Кривбасу)», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 103 Науки про Землю 10 Природничі науки

Актуальність теми дослідження. Традиційно екологічний туризм розвивається на базі існуючих природних об'єктів, які або віднесено, або не віднесено до складу природно-заповідного фонду і які формують сучасну екомережу. В Україні, значна частка території якої зазнала потужного техногенного впливу, уявлення про рівень «природності» окремих ландшафтів дещо розмиті і ще остаточно не сформовані. Найскоріше, усі вітчизняні ландшафти знаходяться на складному і довготривалому шляху трансформації від природних до антропогенних (техногенних). Більше того, на думку багатьох провідних ландшафтознавців і методологів географічної науки (Преображенский, 1984, Пашенко, 1999, Гродзинський, 2005, Петлін, 2012, Денисик, 2013, Тютюнник, 2015) усі ландшафти, незалежно від глибини і тривалості техногенезу, мають бути включені до природних. Відтак, усі ландшафти вимагають охорони, але на відміну від «чисто» природних, техногенні можуть бути більш активно використані у туризмі, особливо, у сучасних видах екстремального туризму. Досвід такого використання вже є у Кривбасі, де формується ціла система розвитку туристичної діяльності на базі місцевих техногенних ландшафтів (Казакова, 2003-2015).

Наукове обґрунтування включення техногенних ландшафтів у національну екологічну мережу являє на сьогодні актуальну, але складну методологічну проблему, вирішення якої вимагає залучення дослідницького апарату не лише географічних наук, а й екосистемології, синергетики, філософії. Саме використання авторкою у дисертаційному дослідженні головних теоретичних положень сучасної постнекласичної парадигми дає право говорити про змістовне наповнення наукового ступеню «доктор філософії».

Головна методологічна спрямованість дисертаційного дослідження Карпенко Т.А. знаходиться у предметній області наук про Землю, оскільки завдяки теоретичному обґрунтуванню та практичній туристичній діяльності втілюється в життя головна світоглядна настанова землезнавства – дослідження взаємозв'язку і взаємозалежності земних геосфер.

Туризм же, як галузь, яка практично використовує атрактивний потенціал природних ландшафтів (на різних стадіях їхнього антропогенезу), може стати полем для перевірки головних парадигм сучасного ландшафтознавства.

Власне, можливість використання ландшафтно-техногенної складової регіональної екомережі у туристичній діяльності старопромислових регіонів України і обумовлює актуальність дослідження Карпенко Т.А.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Достовірність одержаних результатів досягнута дисертанткою завдяки використанню значної кількості наукових джерел (166 найменувань). Цінність і головна відмінна риса роботи полягає у доведеному авторкою твердженні про те, що антропогенні ландшафти різного ступеню змінності, будучи включеними у національну екомережу і використані в екологічному туризмі, не лише не завадять заповіданню природних компонентів природно-заповідного фонду, а й сприятимуть їх охороні і раціональному використанню на принципах самоокупності.

Достовірність отриманих висновків та обґрунтованість запропонованих рекомендацій визначається правильно обраними методологічними підходами, використанням достатнього наукового та емпіричного матеріалу. Кількість та якість використаних матеріалів, докладність їх аналізу створює передумови для забезпечення достатнього рівня достовірності дисертаційної роботи.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у тому, що дисертація є першим дослідженням, яке науково обґрунтовує необхідність включення до національної екомережі антропогенних ландшафтів різного ступеню змінності. У результаті проведеного дослідження сформульовано та обґрунтовано низку концептуальних положень, які мають наукову новизну,

теоретичне та практичне значення. Більшість положень наукової новизни, які виносяться на захист, не викликають сумніву.

Дисертаційна робота Карпенко Тетяни Анатоліївни на тему «Використання ландшафтно-техногенної складової регіональної екомережі у туристичній діяльності (на прикладі старопромислового регіону Кривбасу)» виконана здобувачкою особисто, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані теоретичні та прикладні результати досліджень, що мають істотне значення для галузі знань 103 Науки про Землю.

Зокрема, здобувачкою вперше: систематизовано перелік об'єктів техногенного, екстремального, екологічного, музейного, паломницького та культурного туризму, дана оцінка туристичної привабливості об'єктів всіх видів туризму, виявлені ресурси для розвитку спелестологічного та шахтного туризму на Криворіжжі.

Здобувачкою уточнено оцінку геопросторових особливостей туристичних ресурсів Криворіжжя, досліджена роль історичних ландшафтів Криворіжжя в системі нових видів туризму, використана методика елементарних ГІС для створення ЕГІС «Об'єкти природно-заповідного фонду Новомосковщини» та «Об'єкти природно-заповідного фонду Павлоградщини» (як моделей типів ландшафтів, подібних та розбіжних до Кривбасу). З використанням спеціальної функції ГІС «MapInfo» «полігони Тіссена-Вороного» здобувачкою здійснена просторова оптимізація туристичних маршрутів Криворіжжя, розроблена інтерактивна карта web-ГІС туристичних об'єктів Криворіжжя.

Структура роботи, виклад матеріалу і оформлення здійснені відповідно до вимог, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Робота складається з чотирьох розділів, які об'єднують десять підрозділів.

Теоретичне значення роботи полягає в обґрунтуванні: методологічного інструментарію, який базується на загальнонауковому (аналіз, синтез, узагальнення), синергетичних (інваріантний, екосистемний) та конкретно-

науковому (просторовий, порівняльно-географічний, геоінформаційний) рівнях, за допомогою яких досліджувався процес формування регіональної екологічної мережі старопромислових регіонів за участю антропогенних ландшафтів і їх використання, зокрема, у туристичній діяльності.

В дисертаційному дослідженні науково доведене твердження про рівноцінність не лише атрактивного потенціалу природних та техногенних ландшафтів, а й їх генетичну спорідненість, яка має прояв в однаковій участі у соціо-природній взаємодії.

Практичне значення роботи полягає у створенні переліку об'єктів техногенного, екстремального, екологічного, музейного, паломницького та культурного туризму, в проведенні оцінки туристичної привабливості об'єктів усіх видів туризму на Криворіжжі, у виявленні ресурсів для розвитку спелестологічного та шахтного туризму, в проведенні оцінки геопросторових особливостей туристичних ресурсів Кривбасу, у виявленні ролі історичних ландшафтів Криворіжжя в системі нових видів туризму, у створенні ЕГІС «Об'єкти природно-заповідного фонду Новомосковщини» та «Об'єкти природно-заповідного фонду Павлоградщини», проведена просторова оптимізація туристичних маршрутів Криворіжжя з використанням «полігонів Тіссена-Вороного», розроблена інтерактивна карта web-ГІС туристичних об'єктів Криворіжжя.

Результати дисертаційного дослідження впроваджені і використовуються у роботі комунального закладу культури «Міський краєзнавчий музей» Криворізької міської ради (довідка про впровадження № 66 від 24.02.2021 року); у роботі комунального підприємства «Інститут розвитку міста» при розробці заходів з оптимізації туристичних маршрутів Криворіжжя (довідка про впровадження № 269 від 24.02.2021 року); в навчальному процесі на кафедрі туризму та економіки Криворізького державного педагогічного університету у вигляді складових частин навчальних дисциплін «Туристичні ресурси України», «Індустріальний туризм» та «Туристичне краєзнавство» (довідка про апробацію і впровадження №09/1-161/3 від 23.02.2021 року); у роботі туристичної агенції «NOVAtour» ФОП Окуловська Наталія Миколаївна.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення і наукові результати дисертаційної роботи опубліковані в 44 друкованих наукових працях, з них: 2 колективні монографії; 2 статті у закордонних періодичних виданнях; 12 статей у фахових виданнях України; 1 публікація у матеріалах міжнародних наукових конференціях за кордоном; 21 публікація у матеріалах міжнародних наукових конференціях і України; 6 публікацій у матеріалах всеукраїнських наукових конференціях.

ВИСНОВОК

Усі наукові результати, які викладені в дисертаційній роботі та виносяться на захист, отримані автором самостійно. Дисертація, виконана Карпенко Тетяною Анатоліївною на тему «Використання ландшафтно-техногенної складової регіональної екомережі у туристичній діяльності (на прикладі старопромислового регіону Кривбасу)», є самостійним науковим дослідженням актуальної проблеми, містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних і практичних проблем, пов'язаних з формуванням екологічної мережі в старопромисловому регіоні Кривбасу.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повністю, мети дослідження досягнуто. Основні положення дисертації, задекларовані здобувачем, містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені всі положення дисертації.

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження «Використання ландшафтно-техногенної складової регіональної екомережі у туристичній діяльності (на прикладі Кривбасу)» є завершеною науковою працею, в якій її авторкою Т.А.Карпенко отримано нові науково обґрунтовані результати що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має значення для розвитку туристичної діяльності в

старопромисловому регіоні Криворіжжя та використання ландшафтно-техногенної складової регіональної екологічної мережі у такій діяльності.

Дисертаційна робота Карпенко Т.А. відповідає вимогам п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №167, та може бути представлена у спеціалізованій вченій раді для присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 103 Науки про Землю.

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на розширеному засіданні фахового семінару, ініційованого кафедрою геоекології та методики навчання екологічній дисциплін, географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка 26 березня 2021 року.

Головуючий на засіданні фахового семінару:

доцент кафедри географії
України та туризму

кандидат географічних наук,
доцент П.Л. Царик

Рецензенти:

завідувач кафедри геоекології та
методики навчання екологічних
дисциплін

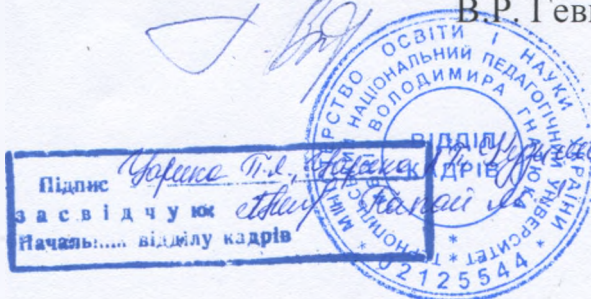
доктор географічних наук,
професор Л.П. Царик

декан географічного факультету,
доцент кафедри географії України і туризму,
кандидат географічних наук

доцент А.В. Кузишин

Учений секретар

В.Р. Гевко

А.В. Кузишин